

به نام خدا

خانه مشارکت مردم

در سلامت استان

شیوا مافی مرادی

کارشناس دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی

مهر ماه ۱۳۹۷

برنامه کارگاه

موضوعات	زمان
خیرمقدم، بیان اهداف کارگاه و پیش‌آزمون	۱۴:۳۰-۱۴:۴۵
مبانی و مفاهیم	۱۴:۴۵-۱۵:۰۵
شیوه‌نامه استقرار	۱۵:۰۵-۱۵:۳۰
بیان تجربیات استان قزوین (آقای انصاریان، رییس خانه مشارکت مردم در سلامت)	۱۵:۳۰-۱۶:۰۰
کارگروهی (چالش‌های استقرار خانه مشارکت و راهکارهای آن)	۱۶:۰۰-۱۷:۳۰
پانل (پرسش و پاسخ) با حضور: <ul style="list-style-type: none"> • آقای دکتر فرشاد، • آقای دکتر دمازی، • آقای دکتر وثوق‌مقدم، • آقای مهندس عزیزخانی، • خانم دکتر رستمی‌گوران • آقای دکتر جمالی (رییس اداره کل سازمان‌های مردم‌نهاد سلامت) • آقای دکتر نصیری (رییس اداره کل خیرین و موسسات خیریه سلامت) • آقای انصاریان 	۱۷:۳۰-۱۸:۳۰
پس‌آزمون و ارزشیابی کارگاه	

اهداف کارگاه

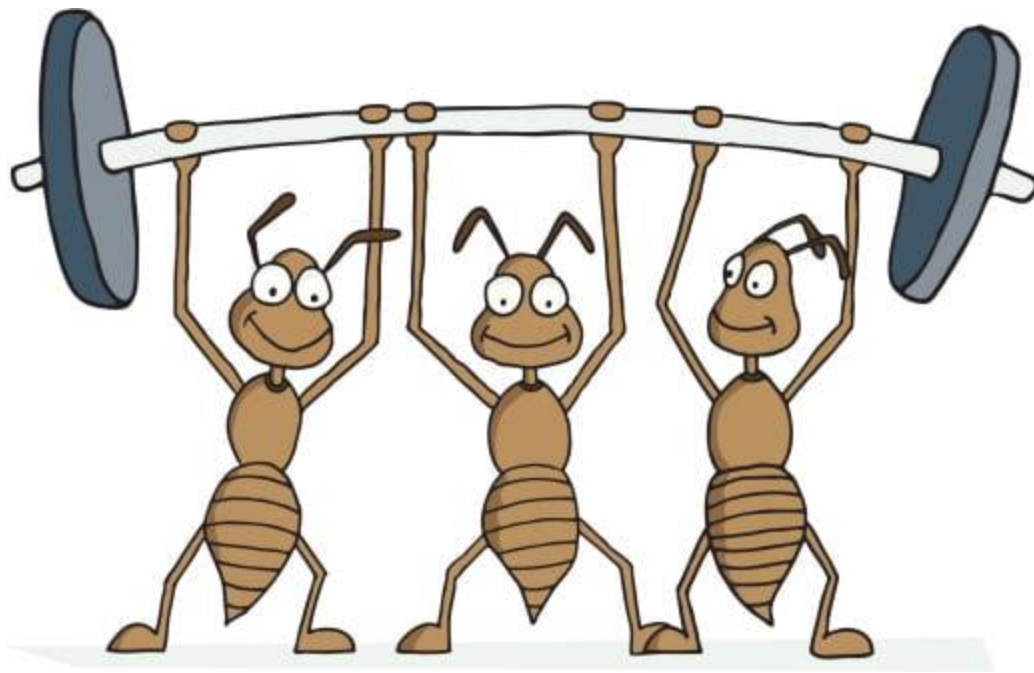
انتظار می‌رود شرکت‌کنندگان بعد از این کارگاه بتوانند:

- مشارکت مردم را تعریف کرده و فواید فردی و اجتماعی آن را شرح دهند.
- مفهوم میانجی مشارکت را شرح داده و توانایی‌های آن را برشمارند.
- سه پله اصلی مشارکت مردم و موانع آن را ترسیم کنند.
- سه جز اصلی خانه مشارکت مردم در استان را نام ببرند.
- گام‌های لازم برای عضویت موثر در خانه مشارکت را توضیح دهند.
- روش جلب حمایت برای ارتقاء سلامت را شرح دهند.
- وظایف خانه مشارکت را توصیف کرده و نحوه استقرار آن را شرح دهند.
- با معیارهای ارزیابی عملکرد سالانه اعضای خانه مشارکت (کارنامه سالانه) آشنا شوند.
- با نحوه استفاده از راهنمای خانه مشارکت آشنا شوند

پیش آزمون (مبانی و مفاهیم)

شماره	به میزان اطلاعات خود در هر یک از زمینه‌های زیر چه نمره‌ای می‌دهید؟	۱ تا ۱۰
۱	تعریف مشارکت مردم و مفهوم میانجی سلامت	
۲	فواید فردی و اجتماعی مشارکت	
۳	سه پله اصلی مشارکت مردم و موانع آن	
۴	وظایف خانه مشارکت مردم در سلامت استان و شیوه استقرار آن	
۵	اجزا و ارکان خانه مشارکت مردم در سلامت در گستره استانی	
۶	اعضای خانه مشارکت مردم در سلامت استان	
۷	نحوه شناسایی و تعیین میانجیان استانی و شهرستانی	
۸	فرایند برگزاری جلسات خانه مشارکت مردم در سلامت	
۹	ابتکارات پیشنهادی جهت توانمندسازی اعضای خانه مشارکت مردم در سلامت استان	
۱۰	معیارهای ارزیابی عملکرد خانه مشارکت مردم در سلامت استان	
۱۱	گام‌های لازم برای فعال بودن به عنوان یک عضو موثر خانه مشارکت مردم در سلامت	
۱۲	روش جلب حمایت	
۱۳	از نظر شما عوامل موفقیت خانه مشارکت چیست؟	
۱۴	از نظر شما عوامل بازدارنده موفقیت خانه مشارکت چیست؟	

بخش اول - مبانی و مفاهیم

دبیرخانه شورای عالی سلامت و
امنیت غذایی

رفع بی عدالتی
در سلامت

دیرخانه شورای عالی سلامت و
امنیت غذایی

تعریف مشارکت مردم و فواید آن

درگیر شدن جامعه در ارتقای سلامت فرایندی است که طی آن بین دولت و جوامع محلی در زمینه برنامه‌ریزی، اجرا و کاربرد فعالیت‌های سلامتی شراکت به وجود می‌آید تا موجبات افزایش خود اتکایی و کنترل اجتماعی را فراهم آورد.

افزایش **سواد سلامت و توانمندی‌های فردی**

افزایش **سطح سلامت فردی** به دنبال افزایش رضایت ناشی از مشارکت داوطلبانه

افزایش **حمایت اجتماعی** به دنبال افزایش ارتباطات اجتماعی

افزایش **دسترسی و پوشش خدمات (عدالت)** برای اقشار آسیب‌پذیر

تسریع در نهادینه شدن و بومی شده برنامه‌ها (مقبولیت) و نزدیکی شدن برنامه‌های سلامتی (مالکیت)

کاهش **مهاجرت‌ها** به دنبال دل‌بستگی به حاکمیت ملی و محلی (ایجاد رضایت)

میانجی مشارکت مردم در سلامت و قابلیت‌های آن

- انتقال انتظارات و صدای مردم
- تسهیل ایجاد تغییر در جامعه بواسطه دسترسی سریع‌تر به شبکه مردمی
- الگوی تغییر رفتار بواسطه تسهیل انتقال پیام‌ها به اعضای شبکه
- فراهم شدن امکان توانمندسازی شبکه‌ای مردم بواسطه تقسیم کار بین میانجیان
- آگاهی دقیق‌تر از منابع و ظرفیت‌های مردمی
- خلاقیت در ارائه خدمات و انتقال پیام‌ها
- افزایش پوشش و دسترسی به گروه‌های مردمی

پلکان مشارکت و موانع آن (دماری، ۱۳۹۶)

پله سوم : شریک و ناظر

پله دوم : مشاور و همکار

پله اول : مطلع

تکیه گاه نردبان مشارکت

- (۱) تعهد سیاسی و قانونی
مشارکت دهندگان
- (۲) تغییرات سازمانی و عملیاتی
در سامانه های سلامتی
- (۳) ظرفیت سازی

پلکان مشارکت و موانع آن (ادامه)

- عدم آگاهی مردم نسبت به حقوق و مسؤولیت‌های خود
- عدم آگاهی و شناخت مردم از سلامت
- نبود زبان مشترک بین متخصصین و مردم
- تعهد مدیران ارشد

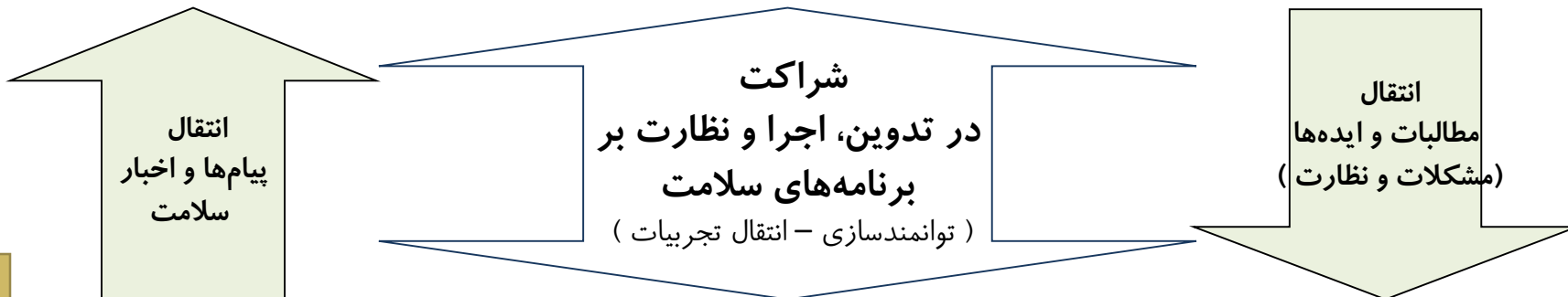
دیرخانه شورای عالی سلامت و
امنیت غذایی

خانه مشارکت و وظایف آن

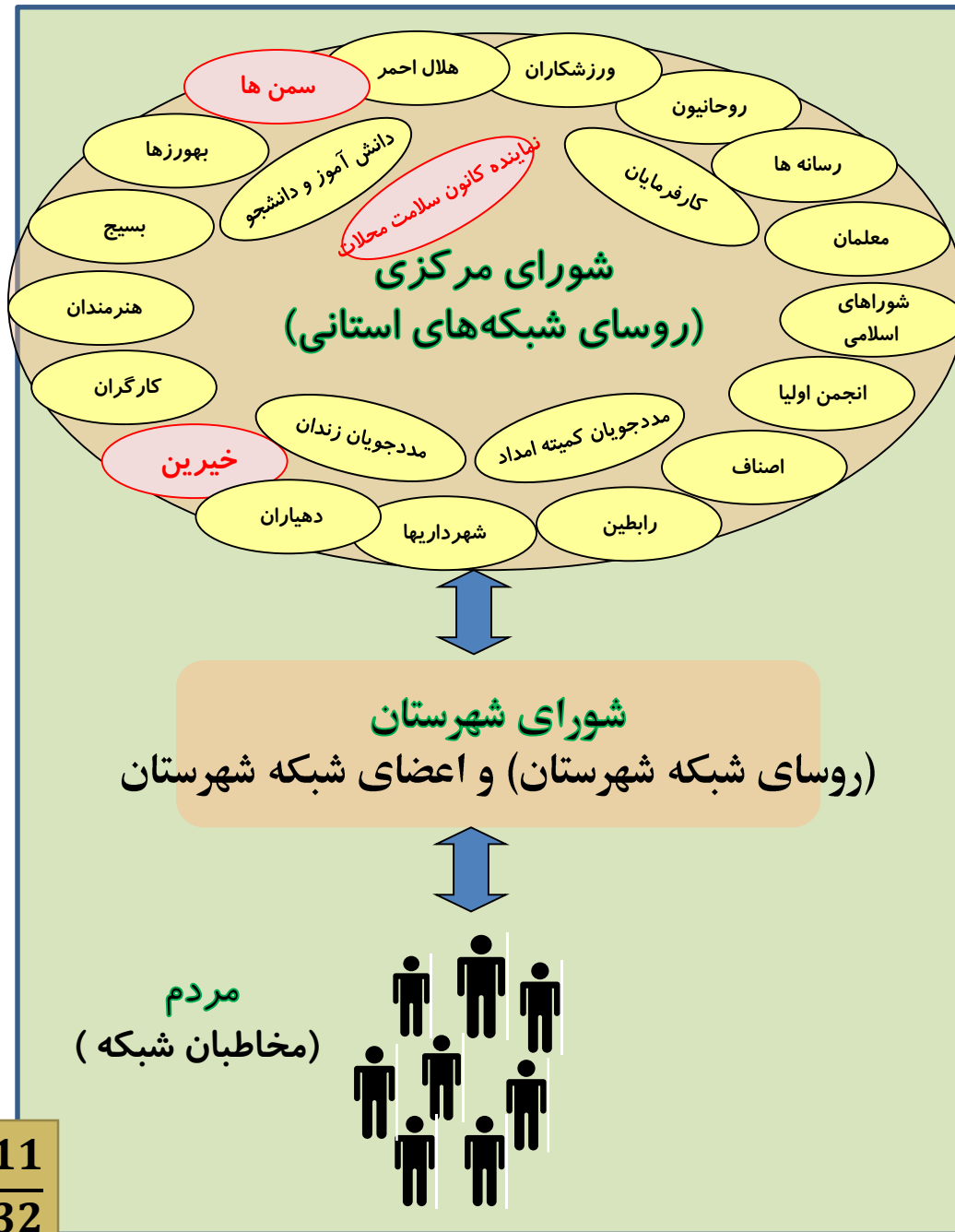
خانه مشارکت فضایی است برای **تعامل** شبکه‌های مختلف مردمی و مشارکت ایشان در **فرآیند تدوین، اجرا و ارزشیابی برنامه‌های سلامت** در سطح استان

مردم (شورا، میانجیان، مردم مخاطب)

اجزاء اصلی خانه مشارکت مردم در استان

انتقال پیام سلامت
انتقال مطالبه مردم
مشارکت در پروژه

رتبه‌ها و شاخص‌های برتر در حوزه سلامت

گام‌های عضویت موثر در خانه مشارکت

گام اول: **اعتقاد** داشتن به مسیر انتخابی

گام دوم: مطالعه **راهنماها** و درک کامل و صحیح آن

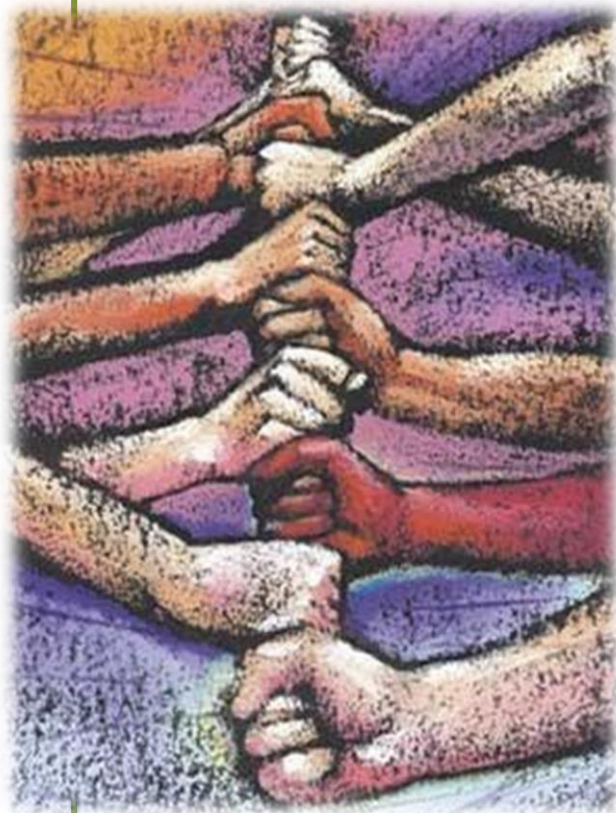
گام سوم: ارتقای **توانایی‌های فردی** خود

- عالم به علم خود باشیم
- تقویت مهارت‌های پایه کار در سازمان
- تقویت توانایی حمایت‌طلبی

گام: تلاش برای **پاسخگو بودن** و **پاسخگو کردن** خانه مشارکت است

صلاحیت‌های ضروری برای عضویت موثر

- مفاهیم و مبانی ارتقای سلامت
- آشنایی با برنامه جامع و نظام کاری آن

- مدیریت فردی
- کار تیمی
- ارتباطات موثر
- مدیریت پروژه
- **برنامه‌نویسی و اجرا**
- رهبری جمعیت‌ها
- **حمایت‌طلبی**
- تعامل با رسانه
- شیوه‌های نظارت و ارزشیابی

صلاحیت های مورد انتظار از رئیس شورای مشارکت مردم

- توانایی چانه زنی و حمایت طلبی
- توانایی مدیریت جلسات
- این جایگاه در اولویت کاری زندگی او باشد و وقت بگذارد
- اخلاق نیک با همه اعضا داشته باشند
- همدلی و همیاری با اعضا داشته باشد
- نگاه فرابخشی داشته باشد
- همه صورت جلسات را پیگیری نماید
- همه اعضا را مشارکت دهد
- جلسه را طوری اداره کند که وقت صحبت به همه برسد
- برنامه محور حرکت کند

دیرخانه شورای عالی سلامت و
امنیت غذایی

نمونه ۱: اجزاء اصلی برنامه‌های سلامت و عوامل ناکامی آن

اول: کجا هستیم؟ (تحلیل وضعیت)
دوم: کجا باید برویم؟ (دورنما و اهداف راهبردی)
سوم: چگونه برویم؟ (راهبردها، پروژه‌ها و نظام استقرار)

چرا یک برنامه به اهداف خود نمی‌رسد؟

حمایت مدیران ارشد کافی نبوده

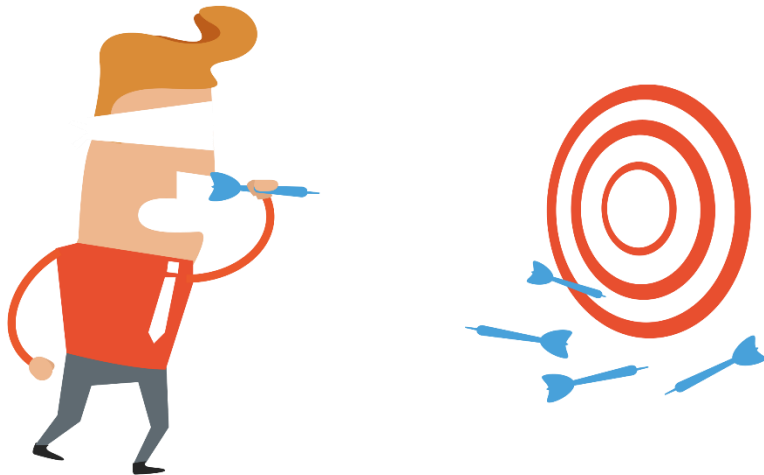
برنامه مبتنی بر شواهد موجود طراحی نشده

منابع کافی فراهم نشده (آدم، پول، امکانات و اطلاعات)

ذینفعان مشارکت کافی نداشته‌اند

مهارت اجرا در استقرار دهندگان ضعیف بوده است

عجول هستیم و صبرمان کم است!

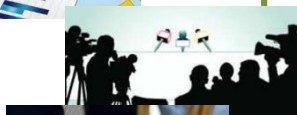

نمونه ۲: اصول و فنون جلب حمایت برای ارتقاء سلامت

«حمایت طلبی مداخله‌ای است
که مجموعه فعالیت‌های فرد یا گروه
حمایت طلب را برای
تغییر آگاهی، نگرش و رفتار افراد ویژه‌ای
شامل شده،

تا از نفوذ و قدرت این افراد ویژه برای
تصویب سیاست و برنامه‌ای خاص یا
تغییر منابع و موقعیت‌ها
به نفع کاربران نهایی
استفاده کنند»

ابزارهای حمایت طلبی:

- تولید شواهد
- استفاده از رسانه جمعی
- ایجاد ائتلاف مدافع
- برگزاری جلسات مشترک و مذاکره با صاحبان نفوذ

دبیرخانه شورای عالی سلامت و
اعتصاب غذایی

عوامل موثر در موفقیت خانه مشارکت

- حضور مرتب اعضا
- مسئولیت پذیری هر عضو ، گزارش عملکرد به موقع و تهیه کارنامه اعضا
- روزآمد سازی اطلاعات بهداشتی اعضا در موضوعات تخصصی
- روزآمد بودن اعضا در مورد اتفاقات جامعه و تاثیر آن بر سلامت مردم
- تعیین اولویت های سالانه
- برگزاری جلسات مستمر با میانجیان و مستند سازی فعالیت ها
- ارتباط مستمر با دبیرخانه سیاست گذاری سلامت
- توانایی ارتباط با تصمیم گیرندگان، میانجیان، رسانه ها و مردم

دبیرخانه شورای عالی سلامت و
اعتصاب غذایی

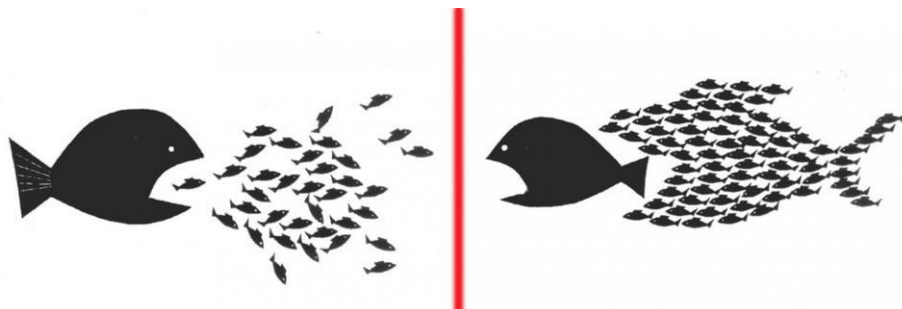
حداقل دارایی‌های خانه مشارکت در پایان اولین سال استقرار (مشهود و نامشهود)

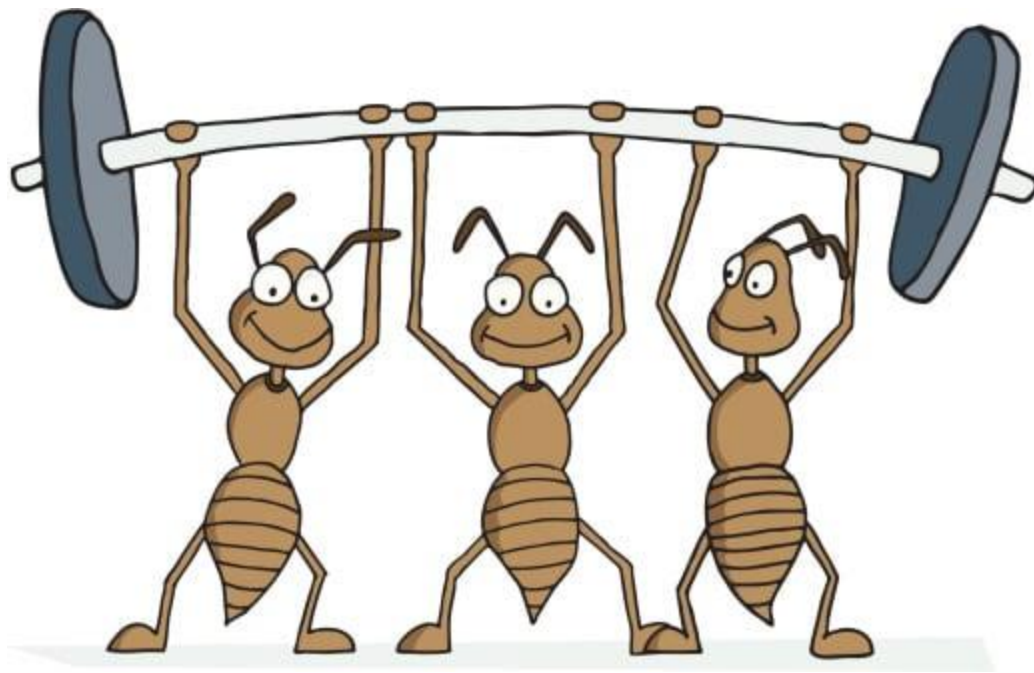
دارایی‌های مشهود:

- شیوه‌نامه ابلاغی مشترک ...
- مصوبه هیات رییس و هیات امنای دانشگاه علوم پزشکی
- اعضا و شبکه متصل به عضو منتخب (توانایی ارتباط سریع و تخصصی بودن)
- میثاق نامه استانی و تفاهم نامه های عملیات سالانه
- اتاق و تجهیزات لازم برای انجام امور دبیرخانه‌ای در دانشگاه علوم پزشکی
- سربرگ، لوگو
- شورای شهرستانی مشارکت مردم (با همکاری شبکه های بهداشتی درمانی)

دارایی‌های نامشهود:

- سرمایه اجتماعی
- شبکه حمایتی از گروه‌های مردمی
- ...

بخش دوم - شیوه‌نامه استقرار

مسیر استقرارخانه مشارکت مردم در سلامت

آموزش شیوه‌نامه استقرار خانه
مشارکت و انتخاب رئیس شورا

دعوت از اعضا در اولین جلسه
شورا

شناسایی اعضای شورای شهرستانی

مکاتبه با روسای شبکه های
بهداشتی درمانی برای تشکیل
شوراهاى شهرستانی

معرفی شبکه اعضا شورای مرکزی
مشارکت مردم

آموزش شیوه‌نامه استقرار خانه
مشارکت و انتخاب رئیس شورا

دعوت از اعضا در اولین جلسه
شورا

شناسایی اعضای شورای مرکزی

هدف از تشکیل خانه مشارکت مردم

- تسهیل دستیابی به اهداف برنامه جامع سلامت استان
- توانمندسازی مردم در ارتقای سلامت خود و محیط
- استقرار نظامی برای دسترسی آسان به گروه‌های مردمی
به ویژه گروه‌های آسیب پذیر و مشارکت آنان در
تدوین، اجرا و پایش و ارزشیابی طرح‌های ارتقای
سلامت استان

دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی

ارکان خانه مشارکت مردم: شناسایی و تعیین میانجیان

کارگروه تخصصی سلامت و امنیت غذایی استان

دبیرخانه شورای مرکزی

شورای مرکزی (مرکز استان)

رئیس (منتخب اعضا)

دبیر (رئیس دبیرخانه کارگروه ساغ استان)

رئیس شبکه / سرشاخه مردمی در استان

رئیس شورای شهرستان

شورای شهرستانی

شورای شهرستانی

شورای شهرستانی

شورای شهرستانی

مخاطبین شبکه / تشکلهای مردمی

مردم

دبیرخانه شورای شهرستانی (واقع در شبکه بهداشت شهرستان)

اعضای شورای خانه مشارکت (استان)

- نماینده آموزشیاران **نهیضت سواد آموزی**
- رئیس منتخب **کانون معلمان**
- رئیس انجمن **اولیاء و مربیان**
- نماینده **کمیته امداد**
- نماینده **کانون بازنشستگان** کشوری
- نماینده **کانون بازنشستگان** لشکری
- نماینده منتخب انجمن‌های **دانشجویی**
- **دانشگاه‌های استان**
- رئیس سازمان **دانش آموزی** استان (دختر و پسر جداگانه)
- نماینده منتخب سازمان **نظام مهندسی**
- نماینده منتخب **نظام پزشکی**
- نماینده منتخب **خانه مطبوعات**
- نماینده منتخب **انجمن حمایت از زندانیان**
- نماینده منتخب **مجمع امور صنفی**
- **دبیر منتخب کانون‌های سلامت محلات استان**
- **روسای خانه مشارکت مردم در سلامت شهرستانها**
- رئیس **شورای اسلامی** استان
- نماینده منتخب **سازمانهای مردم‌نهاد**
- نماینده **داوطلبان هلال احمر**
- نماینده منتخب **بهورزان**
- نماینده **رابطین** بهداشتی استان
- رئیس **هیات‌های مذهبی** استان
- نماینده منتخب **ورزشکاران** استان
- رئیس **کانون عالی کارگران** استان
- نماینده منتخب **بسیجیان** استان
- نماینده منتخب **خیرین** استان
- نماینده منتخب **شهرداران**
- نماینده منتخب **دهیاران**
- نماینده منتخب **ائمه جمعه**
- **نماینده** منتخب **مبلغین و مبلغات**
- رئیس **کانون عالی کارفرمایان** استان
- نماینده منتخب **هنرمندان** استان (نقاشی، هنرهای تجسمی، موسیقی، فیلم و تئاتر)

اعضای شورای خانه مشارکت (شهرستان)

- نماینده دبیران کانون های سلامت محله
- نماینده شورای اسلامی شهر و روستای شهرستان
- نمایندگان منتخب سازمان های مردم نهاد (حمایتی- آموزشی- فرهنگی)
- نماینده هلال احمر شهرستان
- نماینده بهورزان شهرستان
- نماینده رابطین بهداشتی شهرستان
- نماینده هیات های مذهبی شهرستان
- نماینده ورزشکاران شهرستان
- نماینده کارگران شهرستان
- نماینده بسیجیان شهرستان
- نماینده خیرین شهرستان
- نماینده شهرداران شهرستان
- نماینده دهیاران شهرستان
- نماینده ائمه جمعه شهرهای شهرستان
- نماینده مبلغین شهرستان
- نماینده هنرمندان استان (نقاشی، هنرهای تجسمی، موسیقی، فیلم و تئاتر) شهرستان
- نماینده انجمن های صنفی کارفرمایی شهرستان
- نماینده نهضت سواد آموزی شهرستان
- نماینده کانون معلمان شهرستان
- نماینده انجمن اولیاء و مربیان شهرستان
- نماینده کمیته امداد شهرستان
- نماینده کانون بازنشستگان کشوری شهرستان
- نماینده کانون بازنشستگان لشکری شهرستان
- نماینده دانشجویان شهرستان
- نماینده دانش آموزان (دختر و پسر جداگانه)
- نماینده نظام پزشکی شهرستان
- نماینده خانه مطبوعات شهرستان
- نماینده انجمن حمایت از زندانیان شهرستان
- نماینده مجمع امور صنفی شهرستان

دبیرخانه شورای عالی سلامت و
اعتصاب شغلی

دبیرخانه شورای مشارکت مردم در سلامت استان

الزامات اولیه:

- مجهز به **فضا و تجهیزات** موردنیاز (میز تحریر، میز کنفرانس، کتابخانه، تلفن و..)
- **استقرار یک نفر کارشناس** تحصیل کرده در علوم سلامت / علوم اجتماعی برای هدایت امور فنی دبیرخانه

وظایف:

- **انعکاس مطالبات مردم** به دستگاه‌های اجرایی
- **انتقال پیام‌های سلامت محور** به مردم
- **مستندسازی** فعالیت‌های خانه مشارکت مردم در سلامت
- **مدیریت برگزاری جلسات** شورا:
 - تعیین دستور کار جلسه عمومی شورا
 - ارسال دعوت‌نامه
 - تنظیم صورت جلسه
 - ارسال صورت جلسه به اعضاء
 - ترمیم و تکمیل اعضاء

وظایف خانه مشارکت مردم

- تنظیم برنامه‌های راهبردی و سالانه مشارکت گروه‌های مردمی استان و تامین منابع مالی آن از طریق مشارکت خیرین
- تقسیم کار بین شبکه‌ها بر پایه برنامه‌های راهبردی و سالانه از طریق نماینده عضو شورا
- ایفای نقش «صدای شبکه» (بیان مشکلات و نحوه پیشرفت برنامه‌های سلامت)
- تعریف نظام دسترسی به اعضای هر شبکه توسط نماینده عضو و تصویب آن در شورا
- توزیع نظام مند پیام‌های شیوه زندگی سالم و دریافت بازخوردها
- دریافت اخبار پیشرفت سلامت استان و انعکاس آن به اعضای شبکه
- ارائه پیشنهادات خلاق و نوآورانه برای ارتقای سلامت مردم
- تصویب برنامه‌های مشارکت مردمی و توانمندسازی محلی مردم
- ارائه تجربیات موفق استانی در مشارکت مردم توسط نمایندگان شبکه از طریق همایش‌های فصلی
- تدوین برنامه‌های آموزشی توانمندسازی اعضای شبکه برای نیازهای در اولویت
- پایش برنامه‌های سلامت در استان

دیرخانه شورای عالی سلامت و
اعتصاب غذایی

معیارهای ارزیابی عملکرد سالانه اعضای خانه مشارکت مردم در سلامت استان

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
معاونت اجتماعی

کارنامه عملکرد سالانه عضو خانه مشارکت مردم		
امتیاز **	مستندات	معیارهای عملکرد
		۱. حضور منظم و موثر در جلسات *
		۲. برگزاری نشست سالانه با اعضای شبکه‌ای که شما مسئول آن هستید.
		۳. رضایت رئیس و سایر اعضای شورا
		۴. جذب منابع مختلف برای خانه مشارکت مردم
		۵. برگزاری جلسات حمایت‌طلبی از مسئولان و ترویج خانه مشارکت مردم در سطح جامعه و سازمان‌های آن
		۶. توانمندسازی اعضای شبکه (در مورد اطلاعات بهداشتی و عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، اتفاقات روز و تأثیر آنها بر سلامت
		۷. گرفتن سفارش کار از دستگاه‌های دولتی برای اجرا توسط اعضای شبکه
		۸. در اختیار قراردادن پیام‌های سلامت به اعضای شبکه و انتقال آنها به مردم
		۹. انتقال مطالبات مردم و گروه‌های مخاطب شبکه به رئیس خانه مشارکت مردم و مسئولان
		۱۰. ابتکارات
جمع امتیازات		
* منظور از حضور منظم شرکت کردن عضو در حداقل ۸۰٪ جلسات می باشد و منظور از حضور مؤثر انجام امور محوله از طرف شورا در مهلت تعیین شده، ارائه راهکار و پیشنهاد در جلسات و انتقاد مؤثر است.		
** برای امتیازدهی به این ترتیب عمل کنید: هر معیار حداکثر ده امتیاز دارد، اگر جمع امتیازات بالای هفتاد باشد عملکرد شما مطلوب است و اگر امتیاز بین ۵۰ تا ۷۰ کسب کردید عملکرد متوسط و امتیاز زیر ۵۰ غیر مطلوب است.		

چند نکته برای تعامل موثر خانه مشارکت با حاکمیت

- هر دو طرف نیازمند **ارتقای آگاهی، نگرش و مهارت** در زمینه تعامل هستند
- مطالبه باید با **پیشنهادات حداقلی** باشد و در ادامه کار دولت کمک شود چراکه اگر توانایی کافی وجود داشت معضل مربوطه رفع می‌شد!
- قرار نیست پیگیری به عهده طرف دولت باشد و تا حصول نتیجه باید خانه مشارکت **پیگیری** کند و این عامل موفقیت بسیاری از سازمان‌های مردمی بود.
- نحوه بیان مطالبات در کشور ما مکاتبه رسمی است صورت‌های دیگر **تفاهم‌نامه‌ها**، **قطعنامه‌ها** و **قراردادها** است که عموماً باید به مکاتبه رسمی متصل باشد، برای پیگیری، جلسه حضوری، مکاتبه مجدد، طرح در رسانه، پیامک و ایمیل لازم است و باید نظام و مقرراتی برای آن تعریف شود
- عضو خانه باید بتواند **پروژه** تعریف کند و آن را بازاریابی نماید
- **دفترک** برای معرفی خانه مشارکت مردم و **کارت عضویتی** باید تدوین و چاپ شده و در اختیار همه اعضا قرار گیرد تا در مواقع مذاکره از آن استفاده کنند

ابتکارات پیشنهادی برای توانمندسازی اعضای شورای مشارکت مردم در سلامت

- برگزاری همایش میانجیان اعضاء شورا
- تهیه و امضاء میثاقنامه اعضاء با میانجیان
- برگزاری جلسه عملیاتی نمودن میثاق نامه
- انعقاد تفاهم نامه همکاری بین خانه مشارکت مردم در سلامت و دانشگاه
- انعقاد قرارداد دانشگاه با اعضاء جهت اجرای پروژه های سلامت محور
- دعوت از رئیس خانه مشارکت مردم در سلامت جهت شرکت در جلسات کارگروه سلامت و امنیت غذایی استان (ساغ)

کارهای آینده خانه مشارکت

- ارتباط بیشتر با **رسانه‌ها**: حضور در رادیو، تلویزیون و مصاحبه با هفته نامه‌های استانی
- اولویت‌گذاری و تعیین یک یا دو موضوع عمومی و پیگیری آن در کل استان
- **الگو بودن** و پیش قدم بودن اعضای خانه مشارکت در اتخاذ رفتارهای بهداشتی
- مشارکت هر عضو در یک **پروژه سلامت محور**
- برگزاری **جلسات ایده‌دهی**
- مشخصات زیر مجموعه هر شبکه شامل گروه سنی شغل و سطح سواد جمع آوری شود و تحلیل وضعیت برای **توسعه شبکه زیر مجموعه**
- **برنامه آموزشی سالانه** توسط دبیرخانه طراحی و اجرا شود
- **کارنامه سالانه هر عضو** تشکیل شود
- هر عضو سالانه **۴ مکاتبه مطالبات** و **۴ بار انتقال پیام های سلامت** داشته باشد

دیرخانه شورای عالی سلامت و
اعتد غذایی

کتاب راهنمای خانه مشارکت مردم (ویژه اعضای خانه مشارکت)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

دیرخانه شورای عالی سلامت و
اعتد غذایی

معرفی کتاب

پرسمان برنامه جامع سلامت استان (ضرورت، چگونگی و دستاوردها)

راهنمای میانجی های سلامت (ویژه اعضای خانه مشارکت مردم)

اصول و فنون مشارکت مردم در سلامت

اصول و فنون مدیریت در سازمان های مردم نهاد حامی سلامت

اصول و فنون حمایت طلبی در نظام سلامت

بخش سوم - بیان تجربیات استان قزوین

